

ERIC HERMELIN

Persisk balsam
Urval och inledning:
Carl-Göran Ekerwald
303 S. KARNEVAL FORLAG

Få översättare av skönlitteratur drabbas av berömmelse, än mindre av kulturförklaring. Ett av undantagen heter Eric Hermelin (1860-1944). Hans översättning av persisk poesi är legendariska och anses allmänt hålla världsklass. Till berömmelsen har säkerligen baron Hermelins småt osannolika livsbana bidragit. Han levde ett utsvävande, kringfläckande och stormigt liv. Studier i Uppsala följdes av misslyckade försök som artister på faderns egendom.

Spritens grepp om Hermelin hårdnar. Han stricker till USA och tar värvning i armén men sparkas efter ett drygt halvår ut på grund av skenande alkoholism. Åter i Europa tas han in för avgiftning i Tyskland men rymer från anstalten till London, där han återigen läter sig värvas, denna gång till den brittiska armén. Mot slutet av 1880-talet hamnar han med sitt förband i Indien – och det är här, av alla ställen, han lär sig persiska.

Fem år i Indien blev det, kantrade av fångelsevistelser och eländiga sjukdomar: från malaria och svfilis till delirium tremens. Sedan följer liknande eskapader, på Jamaica och i Australien. 1908 är han tillbaka i Sverige och ett år senare blir han på släktens inrådan förklarad sinnesjuk och placeras på mentalsjukhuset S:t Lars i Lund. Det var här han skulle komma att översätta 10 000 sidor persisk poesi. Carl-Göran Ekerwald står bakom urvalet och inledningarna i den nya Hermelin-samlingen *Persisk balsam*, som kan ses som en fortsättning av densammes urval 30 år tidigare i "Persiska antologin" (1976).

Nyligen utkom också en nyutgåva av Omar Khayyams *Rubaiyat* i Sven Christer Swahns och Akbar Gohrangs översättning. Khayyam föddes i mitten av 1000-talet i provins huvudstaden Nishapur i nordöstra hörnet av nuvarande Iran och levde en bit in på nästa sekel. Samlingen innehåller drygt 200 fyrrader av den persiske poeten, filosofen, astronomen och matematikern. Den nya utgåvan är illustrerad med 17 persiska mål-

Tajningen för utgåvningen av Persisk balsam kunde inte vara bättre. En av de centrala poeterna i boken, Jalal ad-Din Rumi, är i år, 800 år efter sin födelse, föremål för firande och stort intresse världen över. Unesco har till och med utropat 2007 till Rumi-året. Hos Rumi sammansättnar många av de viktigaste trådarna inom den islamiska mystiska riktning som går under beteckningen sufism: den starka gränslösa kärleken till allt levande, sträng självrensanskan i kombination med en stark ovilja att döma andra, den stegradade för att inte säga extatiska livskänslan, prediktan av icke-väld toleransen för oläkande, tron på poesis trosrande och liknande krafter. Hermelin översatte bland annat Rumis storverk "Mesnavi" (Andliga verser), och ett liett urval erbjuds läsaren i den nya antologin.

Rumi har utövat ett stort inflytande på filosofer och författare också i väst. Ekerwald nämner Schopenhauer, Hegel och Nietzsche. Henri Bergson lär ha utnämnt "Mesnavi" till ett av mänsklighetens viktigaste litterära verk. I Sverige beundrades Rumi av bland andra Hjalmar Gullberg, Erik Lindgren och Gunnar Ekeltö.

"Persisk balsam" binder på egendomlig, trösterik och gränsöverskridande poesi. Utöver Rumis ingår ett tiotal sufiiska diktare, däribland Attar, Djami och Omar Khayyam (se artikel nedan). Mycket förblir kryptiskt för den oinvigde, det måste sägas. Kravet på kultuohistoriska, mytologiska och teologiska förkunskaper är många gånger för högt, åtminstone för denne läsare. Men här finns också dikter som blott likt tänder till och anropar dig, trots alla avstånd i tid och rum. Här finns också en avsklad, avklarad enkelhet, som i Rumis "Efter döden".

ningår gjorda efter inspiration av dikterna. Om det är en eller flera konstnärer framgår tyvärr inte av boken.

Första gången "Rubaiyat" utkom i denna översättning var 1996 och då skrev SvD:s kritiker Tommy Olofsson bland annat: "Utöver

Try i den värld som kommer efter döden, bekladdas alla våra tankar

Och sådana som våra tankar
hagva varit här i livet, sådan
varde,

*efter döden, och vår kropp,
Vare fördömd tankar visas. Då,
fram som en bildbok:
Och detta innan-föder skall Då,
blifva utisidan på plögget.*

Hermelin tillämpade en strikt bokstavsroten princip i sina översättningar. Men det utesluter samerligen inte mårgfulla formuleringar. Här några rader ur Rumis "Lappskräddaren", om den jordiska tillvarons förljuget och förgängelse:

Swahns tolkning innehåller volyman Akbar Gohrangs svenska originalen. Det är Gohrang och Hermelin som Swahn har haft att utgå ifrån, eftersom han inte kan persiska och det är ett sant nöje att se hur han har kunnat sätta språk på sina förlagor, utan att allför mycket fuska med detaljertion på mycket hög nivå".

*Hur länge efterkar du det munttra skämtet och de ruttna sagorna
af ängest-hjulet?
Hur länge vill du läppia på och
njuta af det söta vinet af de söta
smek-orden af DENNA värld?!*

*Klostercell för Honom?
Elds-dyrkaren och den kristne;
den sedlige och den brottslige:
Alla äro de sökare; och Han -
Den Sökte.*

Den nya antologin med Hermelins översättningar lever upp till sitt namn. Det är dikt som kan trösta och ingjuta hopp i tider av hopplöshet. Då som nu. Lyssna nu till sist på Djamis paradoxala lövsång till kärleken:

*Blif kärlekens träl, att du må
blifva fri,
Lägg dess sorg på din barn, att
du må blifva glad.*

*Hvad är en musulman, hvad en
elds-dyrkare vid Hans dörr?
Hvad är en kyrka, hvad (är) en*

MAGNUS PERSSON
litteratur@svd.se

Khayyams fyrraderingar i nyutgåva

Ola Billgren 2.45 milj kr

Bukowskis uppnått höga priser på Contemporary Art. Nu efterfrågas Linn Feneström, Lena Cronqvist, Jockum Nordström, m fl. Inlö: 08-614 0800

Var får du allt ifrån?

SV D
Det händer nu.